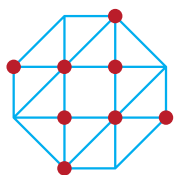
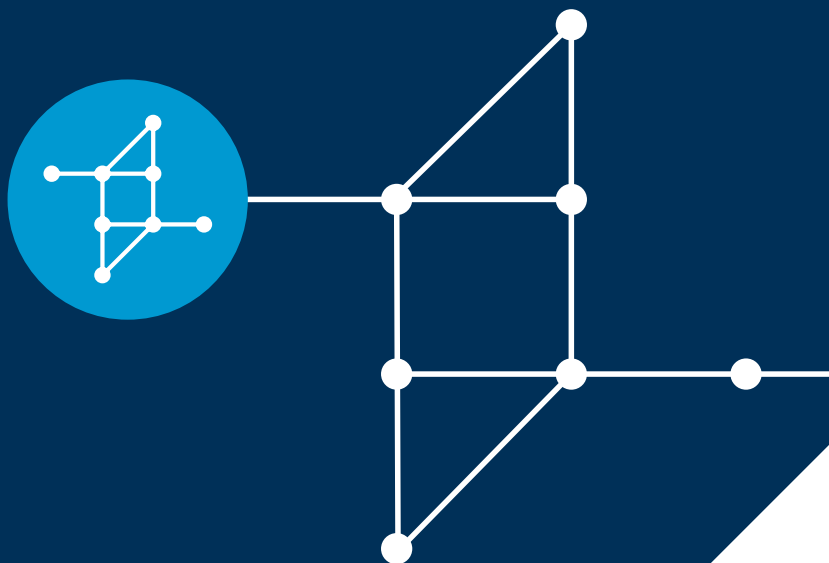

Goede voorbeelden van onderwijsinnovatie met ICT

Template voor Blended
Learning Design

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

Goede voorbeelden van onderwijsinnovatie met ICT

Zone Evidence-informed onderwijsinnovatie met ICT, zone Faciliteren en professionaliseren van docenten & werkgroep Digitaal onderwijs in praktijkvaardigheden.

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

Auteurs

Hester Otter, Annemarie Sulman, Vera de Vries, Mirjam Winkelmolen (Avans).

Met dank aan Nico Boot, Sjieuwke Dankert, Thys de Haan, Jacob Hiemstra, Ysbrand Hoetjes, Hans Hummel, Haye Jukema, Marijke Leijdekkers, Ellemieke Sigtermans, Esther van der Stappen, Iwan Wopereis

Maart 2023

Op deze uitgave is de Creative Commons Naamsvermelding 4.0-licentie van toepassing. Maak bij gebruik van dit werk vermelding van de volgende referentie: Zone Evidence-informed onderwijsinnovatie met ICT, zone Faciliteren en professionaliseren van docenten & werkgroep Digitaal onderwijs in praktijkvaardigheden (2023). Goede voorbeelden van onderwijsinnovaties met ICT. Utrecht: Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT.

Template

Element	Toelichting/vraag
Titel	Template voor Blended Learning Design
Probleem/wens	<p>Wat was het probleem/vraagstuk/wens dat de aanleiding was voor het ontwikkelen van deze onderwijsinnovatie?</p> <p>Luuk Terbeek, promovendus, docentopleider en adviseur blended learning, online learning en AI aan de LEARN! Academy binnen de Vrije Universiteit Amsterdam (VU), was gevraagd een vak te ontwerpen gericht op het faciliteren van blended learning; leren als resultaat van een weloverwogen, geïntrigeerde combinatie van online en face-to-face leeractiviteiten (van Valkenburg et al., 2020). Dit vak, 'ICT en Onderwijs: blended learning', maakt onderdeel uit van de VU Universitaire Lerarenopleiding (ULO) en draagt bij aan het vergroten van vaardigheden op het gebied van blended teaching; het ontwerpen en faciliteren van blended learning activities (van Valkenburg et al., 2020). Voor dit vak heeft Terbeek een Blended Learning Design (BLD) template ontwikkeld waarin zijn studenten hun onderwijsontwerpen uitwerken. Daarnaast gebruikt hij de template in onderzoek en andere projecten in binnen -en buitenland. Een voorbeeld hiervan is het door Terbeek zelf gecoördineerde Blended Learning Program voor Gaziantep University, Turkije.</p>
Oplossing/doel	<p>Hoe is de onderwijsinnovatie een oplossing voor het probleem, of wat is het doel van de onderwijsinnovatie?</p> <p>Terbeek heeft een template ontwikkeld voor zijn vak om het ontwerpen van blended onderwijs te faciliteren.</p> <p>Daarnaast stelt Terbeek dat er bij blended learning vaak louter onderscheid wordt gemaakt tussen fysiek en online onderwijs, wat volgens hem een te beperkte benadering is. Hij wijst erop dat bij het ontwerp van blended learning allereerst een onderscheid gemaakt dient te worden tussen dat wat zich binnen en dat wat zich buiten het fysieke lokaal afspeelt. Dit onderscheid in acht nemend kan vervolgens de uitsplitsing tussen fysieke en online activiteiten worden gemaakt. Deze beide levels van onderscheid heeft hij verwerkt in de design-template, waardoor het een meer volledig beeld geeft van het onderwijsontwerp dat hierin beschreven of onderzocht wordt.</p>

Element	Toelichting/vraag
	Ten slotte stelt Terbeek dat een ander probleem omtrent blended onderwijs is dat er veel geld geïnvesteerd wordt, terwijl er nog maar weinig kennis bestaat over wat hierin eigenlijk werkt. Doordat de designtemplate kan worden ingezet om bestaande vakken of cursussen te reviewen, wordt er meer inzicht gecreëerd in wat wel en niet werkt omtrent blended onderwijs, alsook de redenen hiervoor.
Naam instelling(en) en/of naam opleiding(en)	<p>Noteer hier binnen welke instelling/opleiding de onderwijsinnovatie (initieel) wordt ontwikkeld en/of geïmplementeerd.</p> <p>De innovatie is initieel ontwikkeld en geïmplementeerd binnen de VU, voor een vak in de ULO.</p>
Aantal personen die het hebben uitgetoet	<p>Hoeveel studenten/docenten/anders hebben de onderwijsinnovatie tot dusver 'doorlopen'? (in het geval dat de onderwijsinnovatie in het primaire proces wordt ingezet)</p> <p>Het vak wordt twee keer per jaar aangeboden, sinds een jaar of vijf, met gemiddeld een studentenaantal tussen de 24 en 32.</p>
Scope onderwijsinnovatie	Deze onderwijsinnovatie is geschikt voor: <ol style="list-style-type: none"> Kleinere groepen (<200) Grotere groepen (200+)
Betrokkenen	<p>Wie was betrokken bij het ontwikkelen en implementeren (indien van toepassing) van deze onderwijsinnovatie? In welke rollen en/met welke competenties?</p> <p>Luuk Terbeek: promovendus, docentopleider en adviseur blended learning, online learning en AI aan de LEARN! Academy binnen de VU.</p>
Doelgroep	<p>Wat is de doelgroep van de onderwijsinnovatie?</p> <p>De initiële doelgroep voor de designtemplate zijn de studenten van de ULO die het vak 'ICT en Onderwijs: blended learning' volgen, dat Terbeek verzorgt. Terbeek heeft de template echter uitgegeven onder de licentie van Creative Commons (CC), waardoor het voor iedereen beschikbaar is (zie ook Inspirerende bronnen).</p> <p>Wat is de doelgroep voor deze praktijkbeschrijving?</p> <p>In de eerste plaats iedereen die binnen een (universitaire) lerarenopleiding een vak over (blended) onderwijs verzorgt. Daarnaast is het interessant voor iedereen die werkt binnen de onderwijssector of hieraan verbonden is en geïnteresseerd is in blended onderwijs en de formele context van blended learning, die gekenmerkt wordt door beleid en condities met betrekking tot het organiseren en ondersteunen van blended learning (van Valkenburg et al., 2020). Tevens kan de template worden ingezet om bestaande vakken of cursussen te reviewen ten behoeve van verhoging van onderwijskwaliteit.</p>

Element	Toelichting/vraag
Vorm	<p>Wat is de vorm van de onderwijsinnovatie?</p> <p>De innovatie betreft een designtemplate die gemaakt is door Terbeek en ingezet wordt in een vak dat hij geeft over blended onderwijs voor de ULO aan de VU. De template is een Excel-bestand en het is ontwikkeld met een CC-licentie. De template bestaat uit verschillende kolommen en rijen. De kolommen zijn van links naar rechts als volgt getiteld: 'Week', 'Learning Goals', 'In-Class Learning activities', 'Out-of-Class Learning activities', 'Testing activities' en 'Motivation for choice and sequence of learning activities'. De kolommen 'In-Class Learning activities' en 'Out-of-Class Learning activities' zijn beide gesplitst in twee kolommen: 'Online activities' en 'Face-to-face activities'. Dit is gedaan conform het Castle Top diagram (Fink, 2003). Conform Constructive Alignment (Biggs & Tang, 2011) dient de inhoud van de kolommen 'Learning goals', 'Learning activities' en de 'Testing activities' op elkaar afgestemd te zijn; is dit niet het geval, dan is het ontwerp niet coherent.</p> <p>In de kolom 'Motivation for choice and sequence of learning activities', lichten studenten hun motivatie voor de keuze van zowel de volgorde van de leeractiviteiten toe, alsook in welke mate ze complementair zijn. Ook biedt deze kolom gelegenheid te refereren aan (cursus) literatuur. Bij het invullen van deze kolom worden de studenten gevraagd om duurzame ontwikkelingen te overwegen, zoals eerder ontwikkelde Open Educational Resources (OER; vrije leermiddelen) te gebruiken i.p.v. zelf materiaal te ontwikkelen.</p> <p>Bij het gebruik van de designtemplate voor zijn vak gebruikt Terbeek tevens twee bijkomende kolommen: 'Estimated effort' (ter specificering van ontwikkeltijd van de beschreven activiteiten) en 'Main teacher activity' (waarbij studenten de meest relevante categorie selecteren behorend bij het element Teaching Presence overeenkomstig het Community of Inquiry Framework [CoI]).</p> <p>Het aantal rijen correspondeert met het aantal weken van het vak waarvoor het ontwerp gecreëerd wordt, aangevuld met een rij 'Before week x' waarin gebruikers van de template per week aangeven wat er van studenten voorafgaand aan de bijeenkomst die week wordt verwacht.</p> <p>De template wordt ingezet in het vak, 'ICT en Onderwijs: blended learning' aan de ULO. Dit vak gaat over blended onderwijs en is een keuzevak dat twee keer in het jaar aangeboden wordt. Voor dit vak gebruikt Terbeek ook een <i>rubric</i> die gebaseerd is op de CoI Survey en waarmee hij de ontwerpen van zijn studenten beoordeelt.</p>

Element	Toelichting/vraag
Gradatie van evidence-informed werken	<p>Deze onderwijsinnovatie is vooral een voorbeeld van...:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Experimentele verkenning: een inspirerend voorbeeld van een onderwijsinnovatie met ICT dat realistisch toe te passen is. Het is nog niet uitgevoerd maar een goed en uitgewerkt, onderbouwd idee. Denk aan een prototype. 2. Praktijkvoorbeeld: een voorbeeld van uitgevoerde digitale toepassing van een methodiek gebaseerd op een theoretisch (onderwijs)model in de praktijk, zoals een pilot of test. 3. Good practice incl. (psychometrisch) instrument: een evidence-informed aanpak waarbij het vernieuwen van het onderwijs grondig is geëvalueerd (versnellingsplan.nl/onderbouw-je-onderwijsinnovaties).
Categorie van evidence-informed werken	<p>Deze onderwijsinnovatie hoort bij dit thema(s) van evidence-informed werken (inclusief welk ontwikkelingspotentieel de praktijk heeft):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inspiratie voor onderwijsinnovatie met ICT 2. Kennisvalorisatie (bestaande kennis voor het vernieuwen van didactische processen en leerprocessen met digitale middelen) 3. Kenniscreatie/propagatie (praktijkonderzoek bij de onderwijsinstelling) 4. Kennisdisseminatie (kennis die voortkomt uit dit goede voorbeeld en die is bedoeld om de resultaten van praktijkonderzoek uit te wisselen binnen en tussen onderwijsinstellingen) 5. Verandermanagement: implementatie, structurele verankering/borging van de innovatie. 6. Doorontwikkelde innovatie: onderdeel geworden van de standaard onderwijspraktijk en wordt continue verbeterd.
Middelen	<p>Welke ICT, technieken & methoden zijn toegepast?</p> <p>De template zelf is een Excel-bestand. Binnen de VU wordt deze d.m.v. VU Google Drive gedeeld met de studenten van het vak waarin het wordt ingezet. Iedere student heeft daarbinnen een eigen tabblad; ter inspiratie kan men daardoor ook het werk van medestudenten raadplegen. Studenten presenteren hun ontwerpdocumenten en implementatieplan m.b.v. PowerPoint (volgens het Pecha Kucha concept). Het leermanagementsysteem dat gebruikt wordt is Canvas LMS, waar Terbeek voor zijn vak opdrachten plaatst en waar studenten hun presentaties of final designdocumenten kunnen uploaden. In VU Google Forms, wordt door studenten feedback op elkaars werk gegeven, wat gedeeld wordt m.b.v. Canvas.</p>

Element	Toelichting/vraag
Context (setting en tijdsperiode van ontwikkeling)	<p>Voor welke onderwijsgradatie is de onderwijsinnovatie initieel ontwikkeld (mbo, hbo, wo of ander onderwijsniveau)?</p> <p>De innovatie is initieel ontwikkeld voor een vak over blended onderwijs binnen de ULO aan de VU, op universitair niveau.</p> <p>Betreft het vooral een (vak)inhoudelijke ontwikkeling of meer gericht op een (sociaal)pedagogisch, onderwijskundige of (vak) didactisch construct?</p> <p>De designtemplate is ontwikkeld als een manier waarop studenten hun ontwerp kunnen beschrijven en ontwikkelen, een vakinhoudelijke ontwikkeling en onderwijskundig en didactisch construct. Daarnaast wordt het gebruikt in verschillende projecten in binnen -en buitenland.</p> <p>In welke setting is het ontwikkeld? (binnen de instelling, met het werkveld, met studenten, in welke tijdsperiode)</p> <p>Het is ontwikkeld door Terbeek voor zijn vak 'ICT en Onderwijs: blended learning' binnen de ULO aan de VU.</p>
Visie	<p>Kan de onderwijsinnovatie worden afgestemd op de visie van het instituut?</p> <p>De kernwaarden van de VU zijn <u>verantwoordelijk, open en persoonlijk</u>.</p> <p>Verantwoordelijk hangt samen met de verantwoordelijkheid van een docent om onderwijs te verzorgen wat hedendaags is en aansluit bij wat studenten tegenwoordig verwachten, aldus Terbeek. Hiervoor moet onderwijs aansluiten op de belevingswereld van de lerende. Terbeek vindt dat een docent daarvan bewust moet zijn en dat je daarin dus een bepaalde verantwoordelijkheid neemt; de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs. De design-template faciliteert docenten deze verantwoordelijkheid te nemen.</p> <p>De template is open doordat het een CC-licentie heeft; het gebruik staat open voor de hele wereld. Op deze manier kan de template worden afgestemd op de waarde van open onderwijs.</p> <p>Blended teaching biedt de mogelijkheid om gepersonaliseerd onderwijs te verzorgen, door bijvoorbeeld formatief toetsen te integreren. De template is een instrument ten behoeve van ontwerpgericht op het faciliteren van blended learning en kan op deze manier worden afgestemd op de waarde van persoonlijk onderwijs.</p>

Element	Toelichting/vraag
Aanpak (start-uitvoering-evaluatie)	<p>Hoe zag de start en uitvoering van de onderwijsinnovatie eruit?</p> <p>Terbeek kreeg de vraag om een opzet te maken voor een vak binnen de ULO over blended onderwijs. Naar aanleiding hiervan heeft hij toen een conceptsyllabus geschreven, met feedback van verschillende hoogleraren binnen dezelfde opleiding. Deze werd geaccepteerd door het bestuur van de ULO en het vak ging van start zo'n vijf jaar geleden. Als tool voor dit vak heeft Terbeek destijds de design-template ontwikkeld. Tijdens dit ontwikkelingsproces constateerde Luuk dat louter het onderscheid tussen fysiek en online onderwijs te beperkt is. Binnen de template wordt daarom allereerst een onderscheid gemaakt wordt tussen onderwijs in de klas en buiten de klas, waarbinnen vervolgens het andere onderscheid gemaakt wordt tussen fysiek en online activiteiten. Hierdoor geeft de template een meer volledig beeld van het onderwijsontwerp dat beschreven of onderzocht wordt door zijn studenten, maar ook door anderen die het gebruiken. De template is namelijk uitgegeven onder CC en kan door iedereen gebruikt worden. Daarnaast wordt het ook ingezet door Terbeek in projecten en onderzoek in binnen- en buitenland.</p> <p>Hoe wordt er geëvalueerd op de onderwijsinnovatie?</p> <p>Samen met enkele van zijn studenten heeft Terbeek tijdens een VU Onderwijsdag het vak en de template gepresenteerd. Ook heeft hij het laten zien aan een groep opleidingsdirecteuren om uit te leggen hoe effectievere blended learning gefaciliteerd kan worden door gebruik van de template. In beide gevallen was er een positieve reactie op de template.</p>
Evidence-informed	<p>Welke onderwijskundige methodologie is toegepast en in welke fase(n) en (indien van toepassing) op welke wijze is evidence-informed te werk gegaan?</p> <p>Terbeek heeft veel kennis en ervaring opgedaan uit eigen en anderen onderzoek naar blended onderwijs. Dit heeft op de achtergrond meegespeeld bij het ontwikkelen van de template. Daarnaast wordt het ingezet op basis van de ervaringen die hij ziet die mensen en zijn eigen studenten hebben met de template. De kennis waarop de innovatie gestoeld is, is onder andere Fink's (2003) Castle Top diagram, Biggs & Tang's (2011) ideeën over Constructive Alignment en de CoI Framework en Survey.</p> <p>In 2023 verwacht Terbeek onderzoek te starten naar de template als onderwijskwaliteit evaluatiemiddel en mogelijk naar de effectiviteit van het onderwijs dat zijn studenten geven waarbij gebruik gemaakt is van de template, versus waarbij dat niet het geval is.</p>

Element	Toelichting/vraag
Resultaat/effect	<p>Wat was het resultaat/effect van deze onderwijsinnovatie binnen de instelling/op de student?</p> <p>Studenten vinden het prettig om mee te werken. Sommige studenten geven aan dat ze verbaasd zijn dat het vak waarbinnen de template gebruikt wordt, een keuzevak is. Deze studenten zijn van mening dat alle studenten die een opleiding tot docent volgen een dergelijk vak zouden moeten volgen. Daarnaast vinden studenten het fijn dat ze de mogelijkheid hebben om in Excel de tabbladen, de onderwijsontwerpen, van hun medestudenten in te zien. Dit geeft ze de mogelijkheid, zeker in de eerste fase van het vak, om nog beter een voorstelling te krijgen van hoe zo'n ontwerp eruit kan zien in de context van blended onderwijs.</p>
Uitdagingen	<p>Welke uitdagingen moesten overwonnen worden? Hoe kunnen dit soort uitdagingen worden aangepakt?</p> <p>Terbeek geeft aan dat er nog niet veel uitdagingen zijn opgekomen bij het ontwikkelen van de designtemplate.</p>
Succesfactoren	<p>Welke factoren hebben bijgedragen aan het succes (en aan het overwinnen van de uitdagingen)?</p> <p>Terbeek geeft aan dat het feit dat hij zijn promotieonderzoek mag en kan doen geholpen heeft bij het ontwikkelen van de designtemplate. Dit heeft ervoor gezorgd dat hij al veel onderzoek had gedaan en kennis en ervaring had opgedaan op het gebied van blended onderwijs. Daarnaast is hij van mening dat het belangrijk is om conferenties te bezoeken, te luisteren naar je studenten, in gesprek te blijven met collega's en andere mensen, en kennis te nemen van peer-reviewed wetenschappelijke literatuur en deze kennis toe te passen in praktijk.</p>
Contactpersoon (e-mail/website)	<p>Is er een contactpersoon beschikbaar of een website dat geraadpleegd kan worden voor meer informatie over deze onderwijsinnovatie?</p> <p>Luuk Terbeek, e-mailadres: l.terbeek@vu.nl.</p>

Element	Toelichting/vraag
Inspirerende bronnen	<p data-bbox="388 278 1125 360">Referenties van eventueel aangehaalde bronnen bij het beschrijven van deze onderwijsinnovatie, of bronnen die fungeren als inspiratie of verdere uitleg:</p> <p data-bbox="388 387 1125 442">Athabasca University. (z.d.) <i>Col Framework</i>. Col. Geraadpleegd op 19 januari 2023, van coi.athabasca.ca/coi-model</p> <p data-bbox="388 469 1125 524">Biggs, J., & Tang, C. (2011). <i>Teaching for Quality Learning at University</i>. Open University Press.</p> <p data-bbox="388 551 1125 660">De Vrije Universiteit Amsterdam. (2023). <i>Blended Learning Program by VU Amsterdam for Gaziantep University</i>. VU. Geraadpleegd op 19 januari 2023, van vu.nl/en/news/2022/blended-learning-program-by-vu-amsterdam-for-gaziantep-university</p> <p data-bbox="388 687 1125 769">De Vrije Universiteit Amsterdam. (2023). <i>Missie en kernwaarden</i>. VU. Geraadpleegd op 19 januari 2023, van vu.nl/nl/over-de-vu/meer-over/missie-en-kernwaarden</p> <p data-bbox="388 797 1125 879">De Vrije Universiteit Amsterdam. (2023). <i>ICT en Onderwijs: blended learning: 2022-2023</i>. VU. Geraadpleegd op 19 januari 2023, van studiegids.vu.nl/NL/vakken/2022-2023/O_MLICT#/</p> <p data-bbox="388 906 1125 960">Fink, L. D. (2003). <i>Creating significant learning experiences: An integrated approach to designing college courses</i>. Jossey-Bass.</p> <p data-bbox="388 988 1125 1097">Terbeek, L. (2021). <i>Blended Learning Design (BLD) template</i> [Excel-werkblad]. Geraadpleegd op 19 januari 2023, van docs.google.com/spreadsheets/d/1y2LLkRbEwg443GZIRka9FHK4CgFRbW9OtxC-bgaU4wHM/edit#gid=1482257013</p> <p data-bbox="388 1124 1125 1206"><i>The Col Survey: And validation studies</i>. (z.d.). The Community of Inquiry. Geraadpleegd op 19 januari 2023, van thecommunityofinquiry.org/coisurvey</p>

39 universiteiten en hogescholen werken samen aan kansen die digitalisering biedt voor het hoger onderwijs in Nederland. Het Versnellingsplan (2019-2022) is een samenwerking van de VSNU, VH en SURF. Leden werken in zeven zones en drie werkgroepen aan versnelling binnen hun eigen instellingen en voor het hele hoger onderwijs.

Meer informatie en onze publicaties vind je op
www.versnellingsplan.nl